

پرو

معرفی چند کتاب درباره شیعه

مهدی منتظر قائم*

پویای فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (از پیدایش تا شکوفایی)

تألیف علی اکبر ولایتی، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۲، ج ۲، (جلد اول: ۳۷۹ ص، جلد دوم: ۳۹۸ ص)، وزیری، موضوع: تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی، کشورهای اسلامی، دانشمندان اسلامی و ایرانی.

جلد اول این کتاب سه فصل دارد: در فصل اول، به کلیات پرداخته شده و در فصل دوم، زمینه‌های شکل‌گیری تمدن اسلامی مورد بحث قرار گرفته‌اند. انتقال علوم و جذب دانشمندان به جهان اسلام، نهضت ترجمه، و مراکز علمی در تمدن اسلامی از مباحث فصل دوم می‌باشند.

فصل سوم، که در مورد شکوفایی علوم در تمدن اسلامی است، ده بخش دارد: ریاضیات، نجوم، فیزیک و مکانیک، طب، کیمیا، فلسفه، منطق، تاریخ و تاریخ‌نگاری، جغرافیا، و ادبیات.

جلد دوم شامل چهار فصل می‌باشد: فصل اول از این علوم اسلامی بحث می‌کند: قرأت، تفسیر، حدیث، تصوف و عرفان و فتوت، فقه و اصول و کلام. فصل دوم در مورد سازمان‌های اداری و اجتماعی در تمدن اسلامی است و چهار سازمان دیوان، خراج، حربه و بیت‌المال را مورد بحث قرار داده است. فصل سوم درباره هنر در تمدن اسلامی است که معماری، تعزیه، موسیقی و صوت و لحن

*. مسؤول کتابخانه تخصصی مؤسسه شیعه‌شناسی.

محمد ص؛ ۳. علی ع در غزوات پیغمبر؛ ۴. علی ع در غدیر خم؛ ۵. تقدیر مولوی در باب حدیث غدیر؛ ۶. علی ع در دیوان شمس؛ ۷. عقیده مولوی در حق خاندان عصمت و طهارت؛ ۸. عقیده فقهی مولوی؛ ۹. اصحاب از دیدگاه مولوی؛ ۱۰. جبر و اختیار از دیدگاه شیعه امامیه؛ ۱۱. عقیده مولوی در مورد جبر و اختیار.

عرفان شیعی در اندیشه علامه سیدحیدر آملی

تألیف سیدمحمد اکبریان، قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی و انتشارات مبعث، ۱۳۸۱، ۳۰۱ ص، وزیری.

این کتاب به مناسبت اولین کنگره بزرگداشت علامه سیدحیدر آملی منتشر شده است و دوازده فصل دارد: ۱. بیان احوال و سیر و سلوک علمی و عملی سیدحیدر آملی؛ ۲. کتابشناسی؛ ۳. معرفت‌شناسی؛ ۴. وجودشناسی؛ ۵. رابطه تصوف و تشیع؛ ۶. توحید و اسماء و صفات حق تعالی؛ ۷. اعیان ثابته؛ ۸. قضا و قدر و جبر و اختیار؛ ۹. مسئله

قرآن کریم را مطرح می‌کند. آخرین فصل این کتاب درباره تأثیر تمدن اسلامی در تمدن غربی است. در این فصل، عناوین ذیل به چشم می‌خورند: فتوحات اسلامی، اهمیت کتابخانه‌ها در انتقال علوم اسلامی به اروپا، جنگ‌های صلیبی و تأثیر آن‌ها در انتقال تمدن و فرهنگ اسلامی به اروپا، تأثیر علوم عقلی و علوم طبیعی اسلامی در تمدن غرب، تأثیر ریاضیدانان جهان اسلام در تمدن مغرب زمین، انتقال دستاوردهای اخترشناسی اسلامی به اروپا، نفوذ هنرهای اسلامی در اروپا، نفوذ نقاشی ملل اسلامی در نقاشی‌های غرب، تأثیر موسیقی اسلامی در موسیقی غرب و تأثیر معماری اسلامی در معماری اروپا.

معارفی از تشیع در مثنوی معنوی
تألیف قدرت صولتی، مقدمه علامه محمد تقی جعفری، تهران، ابرون، ۱۳۷۷، ۳۷۴ ص وزیری.

این کتاب یازده فصل دارد و به ترتیب این مباحث را شامل می‌شود: ۱. مولوی بعد از پیوستن به شمس؛ ۲. معراج

این کتاب به همت مرکز برنامه‌ریزی و تدوین متون درسی نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها و به منظور ارائه برخی اطلاعات ضروری به استادان داوطلب تدریس درس «انقلاب اسلامی» تألیف شده است. نویسنده مطالب کتاب را در پنج گفتار تنظیم کرده است: در گفتار اول، به اصول اعتقادات شیعه از جمله عصمت، علم امام و مسئله «غیبت» می‌پردازد. در گفتار سوم، به نقش ائمه اطهار و خاندان پیامبر ﷺ و در گفتار چهارم به نقش صحابه، یاران و مراکز علمی تشیع می‌پردازد. گفتار پنجم این کتاب به دولت‌های شیعی از جمله دولت علویان در طبرستان، آل‌بویه و صفویه اختصاص یافته است.

شیعه در هند

تألیف سید عباس اطهر رضوی، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه، ۱۳۷۶، ج ۲ (جلد اول: ۶۸۰ ص)، جلد دوم: هنوز چاپ نشده است) وزیر، موضوع: شیعه، هند، تاریخ.

شور؛ ۱۰. عالم و رابطه آن با حق تعالی؛ ۱۱. نبوت، رسالت و ولایت؛ ۱۲. خلاصه و نتیجه.

تاریخ تشیع

تألیف محمدکاظم خواجه‌یون، مشهد، جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۹، ۱۴۲ ص، وزیری، موضوع: شیعه، تاریخ.

نویسنده ابتدا خاستگاه تشیع را توضیح داده و در فصل دوم وضعیت شیعه در دوره خلفای راشدین را بررسی کرده است. فصل سوم کتاب در مورد شیعه در دوره امویان است. در این فصل، از توأین، قیام مختار، کیسانیه و زیدیه نیز بحث شده است. فصل چهارم این کتاب درباره تشیع در دوره اول عباسیان است و درباره اسماعیلیه نیز مطالبی دارد. فصل پنجم، که در مورد تشیع در ایران در دوره دوم عباسیان است، درباره علویان و آل‌بویه نیز بحث کرده است.

تشیع و روند گسترش آن در ایران

تألیف علی شیرخانی، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۲، ۱۲۰ ص، رقمی، قم.

مؤلف در این کتاب می‌کوشد نقش شیعیان را از منظری گسترده بررسی کند و نشان دهد که چگونه شیعیان در آفریدن تمدن امروز هند نقش بی‌مانندی داشته‌اند. جلد اول این کتاب هفده فصل دارد. موضوع‌های بعضی از فصول آن عبارتند از: تشیع در شمال هند؛ علاءالدوله سمنانی و شاه نعمت‌الله ولی؛ تشیع در کشمیر؛ بابر و شیعه؛ تشیع در عهد سلطنت اکبر؛ شاه فتح‌الله شیرازی؛ شیعه در دکن؛ بیجاپور؛ شاه طاهر؛ میرمحمد مؤمن استرآبادی و قاضی نورالله شوشتری.

نقش امام سجاد علیه السلام در رهبری شیعه
تألیف محسن رنجبر، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۰، ص ۲۴۸، وزیری، موضوع: علی ابن الحسین علیه السلام، سرگذشت‌نامه شیعه، جنبش‌های اسلامی.

این کتاب نخست به صورت پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته تاریخ تدوین گردیده و با بازنگری مؤلف، در دوازده فصل تنظیم شده است. «افق‌های تازه در

تاریخ امامت» عنوان مقدمه‌ای است که حجة الاسلام والمسلمین مهدی پیشوایی برای این کتاب نگاشته است. چارچوب این پژوهش از سه بخش تشکیل شده است: بخش اول دارای دو فصل می‌باشد که در فصل اول، به سیره و روش کلی امامان شیعه و در فصل دوم، به ویژگی‌های فردی، اخلاقی و علمی امام سجاد علیه السلام پرداخته است. بخش دوم نیز دو فصل دارد که در فصل اول، به دورنمای کلی عصر امامت امام سجاد علیه السلام در راستای هدایت و رهبری جامعه اسلامی در سه نقش (۱) اعتقادی، علمی و فرهنگی؛ (۲) سیاسی و اجتماعی؛ (۳) تربیتی و پرورش روحی جامعه اسلامی، پرداخته شده است.

آفاق اسلام

«آفاق اسلام» عنوان ۵۱ کتاب است که توسط دومین اجلاس سراسری مدیران سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور تدوین و با قطع رقعی منتشر شده است. این کتاب‌ها درباره حوزه‌های علمیه کشورهای ذیل می‌باشند:

مجموعه، سعی شده است از آخرین گزارش‌هایی که در دسترس بوده‌اند، اعم از گزارش‌های ارسالی از رایزنی‌های فرهنگی، سفارت‌خانه‌ها، کارشناسان اعزامی از مجمع، مبلغان و پایگاه‌های اینترنتی و غیر آن‌ها استفاده گردد.

شیعیان عربستان سعودی، الجزایر و ... اداره کل اطلاع‌رسانی مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام در سال ۱۳۸۰ اقدام به انتشار ۱۹ جلد کتاب به قطع رقعی درباره شیعیان کشورهای گوناگون نمود. این کتاب‌ها درباره شیعیان این کشورها هستند: عربستان، الجزایر، آفریقای جنوبی، امارات متحده عربی، عمان، سوریه، بحرین، آلبانی، سنگال، انگلیس، ترکیه، آلمان، جمهوری آذربایجان، غنا، زنگبار، تانزانیا، اوگاندا، ساحل عاج و پاکستان.

آذربایجان، آرژانتین، آلبانی، آلمان، آمریکا، اسپانیا، افغانستان، اندونزی، انگلستان، اوگاندا، برزیل، بلژیک، بلغارستان، بنگلادش، بورکینافاسو، بوسنی و هرزگوین، تاجیکستان، تانزانیا، تایلند، ترکمنستان، ترینیداد و توباگو، چین، دانمارک، ساحل عاج، سریلانکا، سوئد، سورینام، سیرالئون، غنا، فیلیپین، قرقیزستان، قزاقستان، کانادا، کلمبیا، کویان، لبنان، ماداگاسکار، موزامبیک، میانمار، نروژ، نیجریه، هلند و هندوستان.

نگاهی اجمالی به وضعیت شیعیان جهان

مجتبی تقدیسی، تهران، اداره کل اطلاع‌رسانی مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام، ۱۳۸۰، ۴۶۰ ص رقعی.

این کتاب حاوی اطلاعات و گزارش‌های خلاصه و آماری درباره مسلمانان و شیعیان جهان است. در این

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی